

Utrecht, Kathedraal, Gedachtenis van de H. Jozefmaria Escrivá 23 juni 2018

In een homilie bij gelegenheid van de gedachtenis van een stichter van een instelling van de R.-K. Kerk als die van het Opus Dei wordt verwacht dat iets over zijn leven en charisma wordt gezegd. Maar u weet zelf waarschijnlijk veel meer van zijn persoon en charisma dan een diocesane bisschop zoals ik. Misschien dat u na afloop met uw grote kennis daarover wel zegt: wat kardinaal Eijk over onze stichter zegt, daar klopt helemaal niets van. Maar de eerste priester van het Opus Dei in Nederland in 1959, mgr.dr. Steinkamp, kwam dikwijls in de jaren '70 op de pastorie van mijn geboortedorp Duivendrecht, waarbij hij vaak over het charisma van het Opus Dei sprak, waar hij vol van was. Ik waag daarom toch een poging.

De lezingen die genomen worden bij de gedachtenis van een stichter zijn met een doel uitgekozen. Het bericht over de roeping van de apostelen uit het Evangelie volgens Lucas zou hedendaagse mensen wellicht vreemd en misschien wel afstotend in de oren kunnen klinken. Jezus zegt tegen Simon Petrus, later de eerste paus, het eerste zichtbaar hoofd en de eerste stadhouder van Christus, dat Hij voortaan mensen zal vangen. Die vangt hij met het net van Christus, nadat Hij ze gelokt heeft met het aas, het Woord van God.

'Gevangen worden, in de zin van gedwongen zijn tot passiviteit en van de vrijheid beroofd worden', klinkt de gemiddelde zich autonoom voelende mens van de 21ste eeuw, niet bijster prettig in de oren. Overigens voelt hij zich wellicht autonoom, maar in feite is hij de gevangene van de massamedia, de sociale media en de wereld van de reclamemakers die hij vrijwel kritiekloos volgt.

Het beeld dat Jezus gebruikt, het vangen van vissen in een net waardoor ze als het ware – zou je denken – tegen hun wil uit het water, hun natuurlijke leefmilieu worden opgetrokken en gedood om te worden geconsumeerd door andere wezens, zou de zich autonoom voelende mens kunnen afschrikken.

Het beeld van de visser werd in de Romeins-Griekse Oudheid op bijzondere wijze verstaan. De wijsgeer lokte met zijn wijsheid als aas zijn leerlingen in de hoop hen te kunnen vormen en iets mee te geven van zichzelf of hen naar hun beeld om te vormen. Het ging daarbij in de regel om het oprecht zoeken van een objectieve wijsheid. Zo moet dit beeld worden verstaan.

Gods mens geworden Woord heeft de kracht in zich om in de toehoorders het verlangen te versterken dat iedere mens van nature naar God heeft. Het met overgave horen van Gods Woord en het ontvangen van het mens geworden Woord van God in de Eucharistie vormen ons om in Hem, de Leraar bij uitstek. Maar dat is geen enkele aantasting van de vrijheid, integendeel. Wie niet mee wil werken met Gods genade wordt nergens toe gedwongen. En bovendien: het is juist de omvorming in Jezus die ons vrijmaakt, door ons te verlossen van ons aangeboren egoïsme als gevolg van de erfzonde. Alleen in Jezus vinden we onze volledige vrijheid.

En wat gaan we doen met die in Jezus verkregen vrijheid? De bedoeling is dat we van Hem gaan getuigen. Maar is dat niet een taak van de priesters en religieuzen? Sinds de schoolwet van 1917 raakten Nederlandse katholieken eraan gewend de

religieuze opvoeding van hun kinderen aan de school over te laten. Zelf deden ze daar steeds minder aan, zeker toen het gebed in de jaren vijftig geleidelijk uit het gezinsleven verdween. Maar dit gebeurde ook in de katholieke scholen in de loop van de jaren zestig en begin jaren zeventig en datzelfde gold voor de religieuze vorming die zij boden. Vergelijkbare ontwikkelingen deden zich voor in andere landen. Dit is een van de grote oorzaken van de huidige geloofscrisis.

Het was het grote inzicht van de H. Jozefmaria Escrivá in de jaren '20 van de vorige eeuw dat de roeping tot heiligheid niet alleen priesters of religieuzen betrof, maar alle christenen, de leken inbegrepen. En dat zij ieder op hun eigen manier geroepen waren om van Jezus te getuigen in deze wereld. Wat wij 50 jaar na het Concilie vanzelfsprekend vinden, was in de jaren '20 voor de meesten vreemd en onbekend. Pas tientallen jaren nadat hij het Opus Dei had opgericht, met als doel het charisma van de universele heiligheid van alle mensen uit te dragen, zou de H. Jozefmaria Escrivá meemaken dat het Tweede Vaticaans Concilie dat principe overnam.

Van Jezus getuigen, is dat een gemakkelijke opdracht? Elke christen die deze opdracht serieus neemt, weet dat dat sinds het Concilie – en in Nederland al vanaf de jaren '40 – gaandeweg steeds moeilijker is geworden. De weerstand en het onbegrip die wij daarbij ondervinden is groot. Met name vanwege het onbegrip dat er ten aanzien van de kern van het christelijk geloof is ontstaan, dat ik zojuist heb beschreven.

Het is daarmee als met de opdracht die Jezus aan Petrus en de andere apostelen geeft, nadat ze de hele nacht niets hebben gevangen. Jezus vraagt hen bij het aanbreken van de dag, als de kans op visvangst toch al minimaal is, om 'naar het diepe' te varen en de netten voor de vangst uit te gooien. De vangst overtreft al hun verwachtingen. Duidelijk is dat die vangst uiteindelijk door de Heer tot stand komt en niet door menselijke inspanning, al wordt de apostelen wel gevraagd om mee te werken.

In zijn apostolische brief *Novo millennio ineunte*, bij het begin van dit millennium, gaf de H. Johannes Paulus II al aan dat de opdracht "Duc in altum," 'vaar naar het diepe' voor christenen van de 21ste eeuw juist de grote uitdaging zou worden. In zijn apostolische brief voor Wereldroepingendag 2004 greep de paus hierop terug:

"Deze opdracht van Christus is met name relevant in onze tijd, waarin algemeen sprake is van een mentaliteit die maakt dat men zich, geconfronteerd met moeilijkheden, het liefst op de vlakke houdt" (nr. 2).

De diepte ingaan en het niet laten bij allerlei vaagheden als het om het geloof in Jezus gaat vergt moed. Daarvan was ook de H. Jozefmaria Escrivá zich diep bewust, getuige nr. 792 van zijn eerste en meest bekende boek: *De Weg*. Hij geeft echter een duidelijk advies:

"*Duc in altum*. Kies het ruime sop! – Schud het pessimisme, dat je laf maakt, van je af. *Et laxate retia vestra in capturam*. En werp je netten uit voor de vangst."

En hij gaf ook aan waar we de moed uit kunnen putten om het net van het Evangelie uit te gooien:

"Weet je niet dat je met Petrus kunt zeggen: *In nomine tuo, laxabo rete* ("op Uw woord zal ik de netten uitgooien", met andere woorden: "Jezus, in Uw naam zal ik op zoek gaan naar zielen?" Amen.